

Περιβαλλοντική Νομοθεσία και Κοινωνία: Ευαισθητοποίηση για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη

Έργο: LIFE Natura Themis
LIFE14/GIE/GR/000026

«Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά
με την προστασία της Caretta- Caretta»

05 Ιουνίου 2018, Σπίτι του Πολιτισμού, Ρέθυμνο

Μαρία Μανιαδάκη, Δικηγόρος,

Συντονίστρια Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου Δ. Κρήτης

Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον

Το έργο LIFE14/GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Διάγραμμα παρουσίασης

- Η προστασία της Caretta – caretta στο πλαίσιο του συνεκτικού Δικτύου NATURA 2000
- Η νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την προστασία της Caretta-caretta
- Ειδικά η περίπτωση της Caretta- caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)
- Η προστασία της Caretta- caretta στην Κρήτη
- Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η προστασία της Caretta – caretta στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000 (Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)

Γενικό σύστημα προστασίας για ορισμένα είδη χλωρίδας και πανίδας

«Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο Natura 2000, αποτελούμενο από τους τόπους, όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων (Παράρτημα Ι Οδηγίας) και οικότοποι ειδών (Παράρτημα ΙΙ Οδηγίας), με στόχο τη διασφάλιση της διατήρησης ή και ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών»

- Η θέσπιση μέτρων που ευνοούν τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και ειδών προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος αποτελεί **κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών- προστασία βιολογικής ποικιλομορφίας**
- Εδώ εντάσσεται και η προστασία της Caretta- caretta

Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

Μανιαδάκη Μαρία

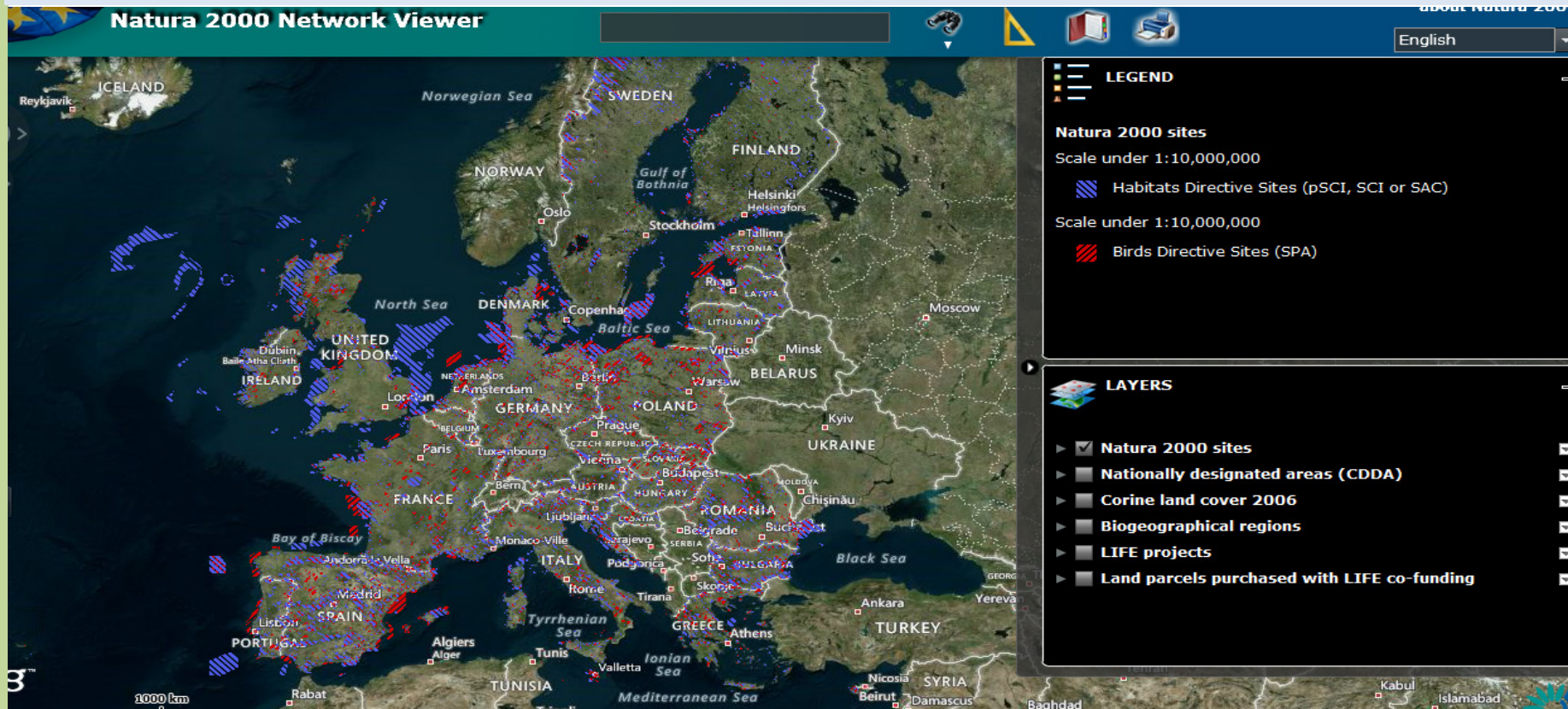
Κατηγορίες Περιοχών NATURA 2000

Το Δίκτυο αποτελείται από τις εξής κατηγορίες περιοχών:

- τις «**Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)**» (**Special Protection Areas - SPA**) για την **Ορνιθοπανίδα**, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών». Οι ΖΕΠ, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, **εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000**
- τους «**Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)**» (**Sites of Community Importance – SCI**) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Ο τόπος, ο οποίος στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου (Παράρτημα Ι Οδηγίας) ή ενός είδους (Παράρτημα ΙΙ Οδηγίας), σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ο οποίος μπορεί επιπλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της «Φύσης 2000» ή/ και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής πολλαπλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές. **Για την ένταξη των ΤΚΣ στο Δίκτυο Natura 2000 πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων.
- Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «**Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)**» (**Special Areas of Conservation - SAC**)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία και να εφαρμόσουν τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος.

Natura 2000 Map Viewer

*

* Το Natura 2000 Map Viewer λειτουργεί και ενημερώνεται με ευθύνη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και ενδέχεται να μην περιλαμβάνει την πλέον πρόσφατη πληροφορία για το Δίκτυο Natura 2000 των κρατών – Μελών. Επιπλέον, καθώς τα όρια των περιοχών Natura 2000 προβάλλονται στο Google Earth, το οποίο έχει διαφορετικό προβολικό σύστημα από το επίσημο ελληνικό γεωδαιτικό σύστημα (ΕΓΣΑ 87), μπορεί το ελληνικό τμήμα του Δικτύου NATURA 2000 να εμφανίζεται ελαφρά μετατοπισμένο σε σχέση με την πραγματική του θέση.

Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

Μανιαδάκη Μαρία

Προϋποθέσεις έγκρισης έργων σε περιοχές NATURA 2000 (άρθρο 6 παρ. 3 Οδηγίας)

«Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως, ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του.

Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παρ. 4, οι αρμόδιες αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη».

ΔΗΛΑΔΗ:

1. Εάν υπάρχει βεβαιότητα ως προς την απουσία αρνητικών επιπτώσεων, το σχέδιο εγκρίνεται
2. Εάν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την απουσία αρνητικών επιπτώσεων:
Δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση)
3. Απόφαση έγκρισης ή ματαίωσης του έργου

Η νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την προστασία της Caretta-caretta

- **Υπόθεση C-103/00:** Έλλειψη προστασίας Caretta-caretta στη Ζάκυνθο
- **Υπόθεση C-600/12:** Ανανέωση άδειας λειτουργίας ΧΥΤΑ Ζακύνθου κατά παράβαση της διαδικασίας του άρθρου 6 παρ. 3- Caretta-caretta- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου
- **Υπόθεση C-504/2014:** Έλλειψη προστασίας Caretta-caretta εντός της ζώνης της Κυπαρισσίας

- Απόφαση στην υπόθεση C-103/00

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

Α' ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

- Κατόπιν της καταγγελίας εκ μέρους μη κυβερνητικών οργανώσεων για την επιδείνωση των συνθηκών διατηρήσεως της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* στη **Ζάκυνθο**, οι υπηρεσίες της Επιτροπής πραγματοποίησαν μια αποστολή επί τόπου το 1998.
- Οι υπηρεσίες αυτές διαπίστωσαν την **ανεπάρκεια των μέτρων προστασίας στις παραλίες όπου γεννούν οι χελώνες**, ειδικότερα την απουσία φύλαξης και σήμανσης, την παρουσία θαλασσιών ποδηλάτων και σκαφών στη θαλάσσια περιοχή, καθώς και την παρουσία παράνομων κατασκευών.
- Κατά τη διάρκεια μιας δεύτερης αποστολής, οι υπηρεσίες της Επιτροπής διαπίστωσαν ορισμένη πρόοδο: είχε οργανωθεί μια υπηρεσία φυλάκων, είχαν τοποθετηθεί πινακίδες σήμανσης και είχαν διανεμηθεί ενημερωτικά φυλλάδια (**μέτρα που θεωρήθηκαν εξάλλου ανεπαρκή και ελλιπή**). Αντιθέτως, η κατάσταση δεν είχε βελτιωθεί από άλλες απόψεις: ο αριθμός των παράνομων κατασκευών είχε αυξηθεί, εξακολουθούσαν να υπάρχουν πλωτά μέσα στη θαλάσσια ζώνη κοντά στις παραλίες αναπαραγωγής της χελώνας *Caretta caretta* και είχε παρατηρηθεί η κυκλοφορία μοτοποδηλάτων σε μια από τις παραλίες αυτές.

Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

• Απόφαση στην υπόθεση C-103/00

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

Β΄ ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

- Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το **νομικό πλαίσιο** προστασίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*, η **Ελλάδα δεν θέσπισε**, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, **διατάξεις ικανές να διασφαλίσουν την αυστηρή προστασία του είδους αυτού από κάθε εκ προθέσεως παρενόχληση κατά την περίοδο αναπαραγωγής, καθώς και από κάθε βλάβη των τόπων αναπαραγωγής του**. Συναφώς, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, μεταξύ άλλων, ότι σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας, που διαλαμβάνονται σε έκθεση του 1999, οι τότε ισχύουσες διατάξεις δεν ήταν ικανές να διασφαλίσουν, στον αναγκαίο βαθμό, την αποτελεσματική προστασία των θαλασσίων και χερσαίων περιοχών όπου συγκεντρώνονται οι θαλάσσιες χελώνες.
- Όσον αφορά τα **συγκεκριμένα μέτρα προστασίας**, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη την κυκλοφορία μοτοποδηλάτων στην παραλία αναπαραγωγής του ανατολικού Λαγανά, την παρουσία θαλασσίων ποδηλάτων και μικρών σκαφών στη θαλάσσια ζώνη του Γέρακα και της Δάφνης, καθώς και την παρουσία παράνομων κατασκευών στην παραλία της Δάφνης. Συνεπώς, το Δικαστήριο κρίνει ότι η **Ελλάδα δεν έλαβε, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα συγκεκριμένα μέτρα για να αποφευχθούν, αφενός, η εκ προθέσεως παρενόχληση της χελώνας *Caretta caretta* κατά την περίοδο αναπαραγωγής, και, αφετέρου, η βλάβη ή η καταστροφή των περιοχών αναπαραγωγής της**.

Η περίπτωση της Caretta-caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (δημοσίευση απόφασης το 2016)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (C-504/2014):

2010: Η Επιτροπή ζητά από την Ελληνική Δημοκρατία **πληροφορίες** για τον τρόπο που εφαρμόζεται η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ στη ζώνη των θινών της Κυπαρισσίας

2011: Με βάση τις παρασχεθείσες πληροφορίες η Επιτροπή κρίνει ότι η Ελλάδα έχει **παραβεί** τις υποχρεώσεις της- **αποστολή προειδοποιητικής επιστολής**

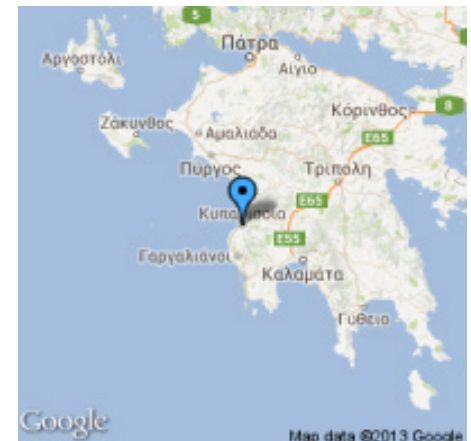
2012: Επίσκεψη υπαλλήλων Επιτροπής, **έκδοση αιτιολογημένης γνώμης-κλήση** Ελλάδας με προσθεσμία προς συμμόρφωση

2014: Μη ικανοποιητικές απαντήσεις Ελλάδας- **προσφυγή** Επιτροπής ενώπιον του ΔΕΕ

2016: Έκδοση **καταδικαστικής απόφασης** ΔΕΕ

Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

Μανιαδάκη Μαρία

Η περίπτωση της Caretta- Caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΔΕΚΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ:

1. Ανοχή κατασκευής αυθαίρετων οικιών, χρήση οικιών άνευ επαρκούς ρύθμισης, ανοχή έναρξης εργασιών αυθαίρετης κατασκευής οικιών, έγκριση κατασκευής οικιών
2. Ανοχή δημιουργίας υποδομών προσβάσεως στην παραλία (διάνοιξη οδών- ασφαλτόστρωση υφιστάμενων προσβάσεων και οδών)
3. Μη λήψη μέτρων για τήρηση της απαγορεύσεως του ελεύθερου κάμπινγκ
4. Μη λήψη μέτρων περιορισμού της λειτουργίας των μπαρ
5. Μη λήψη μέτρων για μείωση κινητού εξοπλισμού και διαφόρων εγκαταστάσεων στις παραλίες
6. Έγκριση κατασκευής εξέδρας ξενοδοχείου για άτομα με ειδικές ανάγκες χωρίς εξέταση εναλλακτικών λύσεων
7. Μη λήψη αναγκαίων μέτρων για επαρκή περιορισμό φωτορύπανσης
8. Μη λήψη αναγκαίων μέτρων για επαρκή περιορισμό αλιευτικής δραστηριότητας
9. Μη θέσπιση πλήρους, συνεκτικού και αυστηρού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου για την προστασία της Caretta- caretta στη ζώνη της Κυπαρισσίας

Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

Η περίπτωση της Caretta- Caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)

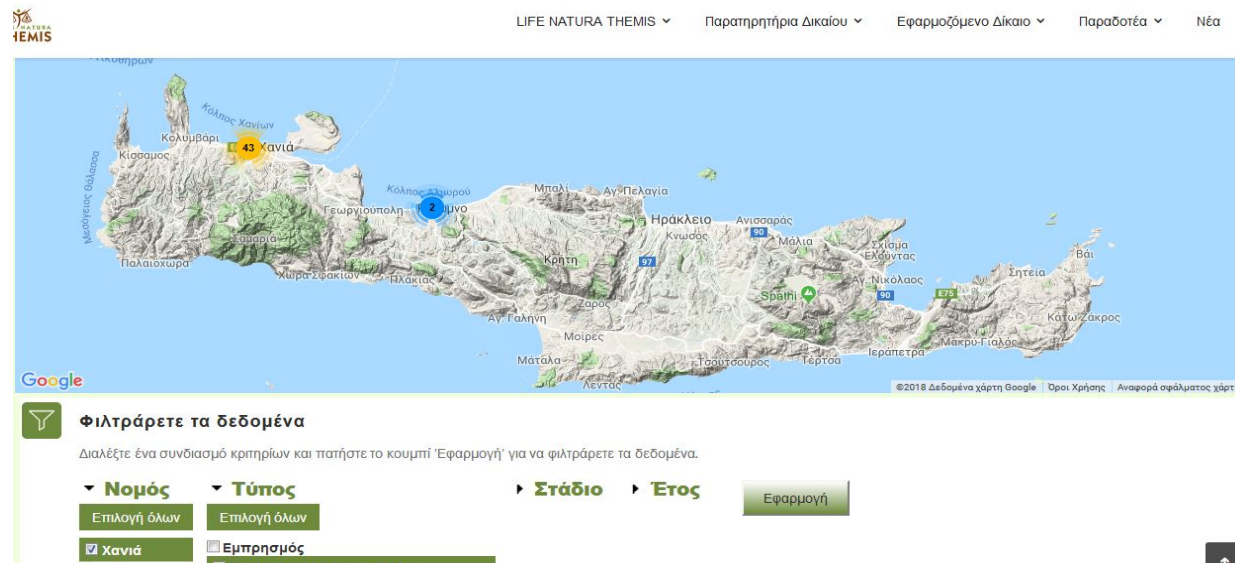
ΑΞΙΟΛΟΓΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. **«Το κράτος μέλος παρέλειψε να εγκαθιδρύσει κατάλληλο καθεστώς προστασίας και δεν μερίμνησε για την τήρηση αυτής της απαγορεύσεως κατασκευής, με αποτέλεσμα την πραγματοποίηση εργασιών ανεξέλεγκτων και άνευ σχεδιασμού»**
2. **«Παρά την επιβολή προστίμων και την αποκατάσταση που απαίτησαν οι ελληνικές αρχές, οι οδοί παρέμειναν ανοικτές... Οι οδοί είναι ανοικτές παρά τις ασκηθείσες ποινικές διώξεις και τις διάφορες εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες»**
3. **«Μη έχοντας λάβει προσωρινά μέτρα για την προστασία της ζώνης αυτής έως ότου περατωθούν οι ένδικες διαδικασίες η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει»**
4. **«Υποχρέωση των κρατών μελών όχι μόνο να θεσπίσουν ένα πλήρες νομικό πλαίσιο, αλλά και να εφαρμόσουν συναφώς συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα προστασίας»**
5. **«Ένα τέτοιο καθεστώς προστασίας δεν είναι δυνατόν να συνίσταται σε ένα αποσπασματικό σύνολο μεμονωμένων μέτρων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος εν γένει»**

Η προστασία της *Caretta- caretta* - Η έρευνα στην Δυτική Κρήτη

- 43 βεβαιωθείσες παραβάσεις στο παραλιακό μέτωπο των Χανίων
- 2 βεβαιωθείσες παραβάσεις στο παραλιακό μέτωπο του Ρεθύμνου
- Σε **όλες** τις περιπτώσεις οι παραβάτες ανήκαν σε επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα (δεύτερος ο τουριστικός τομέας σε περιβαλλοντική παραβατικότητα στη Δυτική Κρήτη, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης)

ΑΙΤΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ CARETTA- CARETTA :

1. Η αναποτελεσματική προστασία της Caretta- caretta αποτελεί δείκτη ότι ο τουρισμός έχει υπερβεί τα όρια κορεσμού της αντίστοιχης περιοχής
2. Ένδειξη έλλειψης κοινωνικής συναίνεσης και αδυναμίας της κοινωνίας να στερηθεί παροχές που ήδη κατέχει ή δύναται να κατέχει
3. Απόδειξη του ελλείμματος της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ CARETTA- CARETTA:

1. Αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας κάθε περιοχής, ώστε να προσδιοριστούν οι πιέσεις του τουρισμού στο τοπικό περιβάλλον και τα όρια αντοχής των φυσικών πόρων σε αυτές, επαναπροσδιορισμός στόχων με εναλλακτικές όπως π.χ την επέκταση της τουριστικής περιόδου
2. Επιδίωξη κοινωνικής συναίνεσης μεταξύ των διαφόρων εμπλεκομένων και συμφερόντων και συνειδητοποίηση ότι πραγματική είναι η ανάπτυξη που βελτιώνει την ποιότητα ζωής σεβόμενη τις ιεραρχικά ανώτερες αξίες.
3. Εκσυγχρονισμός διοίκησης και δικαιοσύνης με στόχο την πραγματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Μαρία Μανιαδάκη

Δικηγόρος

Συντονίστρια Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού
Δικαίου Δυτικής Κρήτης

Το έργο LIFE14/GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Παρατηρητήριο
Περιβαλλοντικού
Δικαίου
Δυτικής Κρήτης

Προστασία
της Φύσης

άκρ

